

- короткострокова – заборгованість, яка підлягає погашенню протягом одного року з дати балансу. Це найчастіше платежі за товари та послуги, які очікуються у короткі терміни;
- довгострокова – заборгованість, яка повинна бути погашена пізніше, ніж через рік з дати балансу. Найчастіше це позики або розстрочки на оплату великих товарів чи послуг.

7) за ступенем надійності (вірогідністю погашення):

- безнадійна – заборгованість, яка, з великою ймовірністю, не буде погашена через фінансові труднощі боржника або вичерпання строків позовної давності. Зазвичай така заборгованість списується за рахунок резерву сумнівних боргів або одразу на витрати підприємства;

- сумнівна – заборгованість, щодо якої існують сумніви у поверненні, але ще не можна стверджувати про повну безнадійність. Для такої заборгованості можуть формувати резерви.

- безпечна поточна – заборгованість, яка, за оцінками, буде погашена вчасно, і не викликає сумнівів у погашенні.

8) за видами операцій:

- товарна – заборгованість, яка виникає в результаті реалізації продукції, товарів або послуг на умовах відстрочки платежу;

- нетоварна – заборгованість, що виникає в результаті інших операцій, наприклад, видані аванси, позики працівникам тощо.

9) за юридичним статусом боржника:

- заборгованість юридичних осіб – заборгованість від компаній, організацій та інших юридичних осіб;

- заборгованість фізичних осіб – заборгованість від працівників або клієнтів-фізичних осіб, наприклад, у разі продажу товарів у розстрочку чи видачі позик.

10) За можливістю отримання процентів (дохідності):

- процентна – заборгованість, за якою передбачені відсотки за користування коштами. Наприклад, заборгованість за наданими позиками.

- безпроцентна – заборгованість, яка не передбачає нарахування відсотків.

Вважаємо, що досліджена класифікація дебіторської заборгованості розкриває економічну природу різних її видів та відповідає структурі бухгалтерського балансу та Плану рахунків. Вона дає змогу згрупувати заборгованість за термінами її виникнення, за видами, за об'єктами обліку та строками непогашення.

Поділяємо також і думку науковців [3], які вважають, що загальну класифікацію дебіторської заборгованості в системі обліку доцільно представляти в розрізі декількох рівнів, де основними визначальними чинниками є інформативність та відповідність завданням управління.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 № 10 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.

3. Зінченко О.В., Крутих О.В. Економічна сутність та класифікація дебіторської заборгованості для потреб облікової системи підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 819-825.

4. Глушко А. Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=7&y=2018>

УДК 336.32

Коба Олена Вікторівна,

кандидат технічних наук, доцент

Луговий Владислав Віталійович, студент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Суб'єкт малого підприємництва – це фізична або юридична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність і відповідає визначеним законодавством критеріям за розміром доходу, кількістю працівників та розміром активів. В Україні суб'єктами малого підприємництва є суб'єкти господарювання, які відповідають таким характеристикам:

- чистий річний дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не повинен перевищувати граничний рівень 8 мільйонів євро включно;
- кількість працівників обмежується 50 особами;
- балансова вартість активів не перевищує 4 мільйони євро включно [1].

Здебільшого суб'єкти малого підприємництва працюють у сферах роздрібною торгівлі, послуг, виробництва дрібних партій товарів, сільського господарства тощо, де не потрібні значні матеріальні, фінансові ресурси. Статус «суб'єкта малого підприємництва» дозволяє користуватися спрощеною системою оподаткування, обліку і звітності, державною підтримкою, кредитними та грантовими програмами для малого бізнесу.

Облік у суб'єктів малого підприємництва має особливості, обумовлені спрощеними вимогами до звітності та ведення обліку, що дозволяє таким їм скоротити витрати на забезпечення облікової роботи [2].

Основні аспекти організації обліку суб'єкта малого підприємництва залежать від вибору системи оподаткування та особливостей діяльності та включають:

1. Вибір системи оподаткування: суб'єкти малого підприємництва можуть обирати спрощену систему оподаткування, яка передбачає заміну передбачених законодавством податків на єдиний податок, або загальну систему. Вибір системи впливає на вимоги до ведення обліку та звітності [3].

2. Простота бухгалтерського обліку: малі підприємства можуть вести облік спрощено, тобто реєструвати лише основні операції та дотримуватися мінімального набору звітних документів. Це полегшує адміністрування обліку, скорочує витрати та зменшує навантаження на бухгалтерів.

3. Первинна документація: всі операції повинні бути підтверджені первинними документами (накладними, актами виконаних робіт тощо). Малий бізнес зазвичай має спрощений підхід до ведення такої документації.

4. Облік доходів та витрат: на спрощеній системі обліку підприємства ведуть книгу обліку доходів і витрат для визначення об'єкта оподаткування.

5. Податковий облік: малі підприємства на спрощеній системі зобов'язані подавати звіти в податкову службу за спрощеною формою. Це може бути квартальний або річний звіт з податку, залежно від групи єдиного податку.

6. Контроль за фінансовими показниками: хоча спрощена система не вимагає детальної фінансової звітності, підприємства зазвичай ведуть внутрішній контроль за доходами, витратами та рентабельністю для ефективного управління бізнесом.

7. Кадровий облік і нарахування зарплат: суб'єкти малого підприємництва зазвичай ведуть спрощений облік праці та заробітної плати, однак усе одно повинні нараховувати податки на зарплату та подавати звітність із єдиного соціального внеску.

Таким чином, облік суб'єкта малого підприємництва базується на спрощеному формуванні документації та звітності, легкому адмініструванні, що знижує витрати на ведення бухгалтерії та сприяє гнучкості бізнесу.

Аналіз діяльності суб'єкта малого підприємництва дозволяє власникам або менеджерам оцінити її ефективність, виявити слабкі місця та визначити напрями для подальшого розвитку і передбачає:

1. Фінансовий аналіз, який включає:
 - аналіз доходів і витрат з метою розуміння їх структури, визначення найбільш рентабельних продуктів чи послуг, а також аналізу динаміки доходів у часі;
 - розрахунок рентабельності бізнесу для оцінки ефективності використання ресурсів та визначення прибутковості підприємства;
 - аналіз фінансового стану, в результаті якого визначається динамік показників ліквідності, платоспроможності та загальної стабільності підприємства. Такий аналіз допомагає зрозуміти, чи достатньо коштів для покриття зобов'язань та чи стійке підприємство до фінансових ризиків.
2. Аналіз ринку та клієнтів, під час якого здійснюється:
 - оцінка ринкових можливостей для з'ясування попиту на продукцію чи послуги підприємства, аналізу ринкових тенденцій та впливу зовнішніх факторів;
 - клієнтський аналіз, тобто визначення основних груп клієнтів, аналіз їхніх потреб та очікувань. Це допомагає адаптувати продукцію або послуги відповідно до запитів цільової аудиторії та покращувати рівень обслуговування.
3. Операційний аналіз, що охоплює:
 - аналіз виробничих і бізнес-процесів для визначення ефективності виконання основних операцій, таких як постачання, виробництво, доставка. Це дозволяє виявити неефективні або дорогі процеси та оптимізувати їх;
 - аналіз управління запасами, який дозволяє зменшити витрати на зберігання та знизити ризик дефіциту товару або сировини.
4. Стратегічний аналіз -

- SWOT-аналіз включає оцінку сильних і слабких сторін, можливостей і загроз. Це допомагає сформулювати стратегічні напрями розвитку та обґрунтувати управлінські рішення.

Таким чином, облік суб'єктів малого підприємництва є простішим, оскільки на такому підприємстві працює невелика кількість працівників, воно має менший фінансовий оборот та річний дохід. Однак аналіз діяльності суб'єкта малого бізнесу здійснюється за тими ж показниками що й для інших підприємств для кращого розуміння ситуації та визначення подальшого напрямку дій.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14.

2. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О., Мельянцева Л.В. Облік і звітність суб'єктів малого бізнесу. К.: ЦУЛ, 2021. 390 с.

3. Коба О.В., Шинкар Ю.Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: особливості застосування, проблеми та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 25. С. 116-120.

УДК 657

Карпенко Євгенія Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент

Пилипчук Аліна Андріївна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Зі зміною реалій сьогодення, зокрема під впливом воєнного стану, переважання дистанційної роботи та активного розвитку цифрових технологій, організація обліку в підприємствах зазнає суттєвих змін. Ці фактори стимулюють необхідність впровадження інноваційних підходів до управління обліковими процесами, що дозволяє адаптуватися до нових умов функціонування та забезпечити ефективність діяльності. Крім того, активний розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для аналізу даних. Використання аналітичних інструментів дозволяє не лише контролювати фінансові показники, але й здійснювати глибокий аналіз для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Перш за все, цифровізація обліку передбачає автоматизацію процесів, що веде до зменшення часу на виконання рутинних операцій і підвищення точності даних [1]. Використання сучасних програмних продуктів та систем управління дозволяє здійснювати облік у реальному часі, що є критично важливим для швидкого реагування на зміни в ринковому середовищі.

В.А. Здір, А.А. Ткаченко та Н.М. Бразілій [3] зазначають, що цифрові технології значно полегшують процес фінансового планування та бюджетування, що сприяє підвищенню ефективності цих процесів. Використання програмних засобів для складання, моніторингу та аналізу фінансових планів і бюджетів дозволяє автоматизувати багато рутинних завдань і збільшити швидкість обробки даних. Вони суттєво змінюють підхід до фінансового планування та бюджетування, перетворюючи традиційні процеси на більш ефективні та автоматизовані. Одним з головних змінників є використання програмних засобів, які надають компаніям широкі можливості для складання, моніторингу та аналізу фінансових планів і бюджетів [3].

Головним трендом цифровізації є впровадження спеціалізованого програмного забезпечення, яке автоматизує фінансовий облік. Використання таких рішень дозволяє підприємствам значно скоротити час на виконання облікових операцій, підвищити точність обробки даних та знизити ризик людських помилок. Автоматизація облікових процесів дає змогу керівництву отримувати доступ до актуальних фінансових показників у реальному часі, що сприяє швидкому реагуванню на зміни в економічному середовищі та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

На сучасному ринку цифрових рішень існує велика кількість програмного забезпечення, у тому числі українського виробництва, яке дозволяє автоматизувати ряд задач фінансового обліку. Відмітимо, що тривалий час номером один за популярністю програмним продуктом на українських підприємствах була програма «1С», але з початку військової агресії на законодавчому рівні заборонено її використання. Проведений аналіз дозволив виділити декілька таких програмних продуктів українського походження: MASTER: Бухгалтерія, М.Е.ДОР, Dilovod, iFin, Дебет Плюс, SMARTFIN.UA, BOOKKEEPER та інші [1]. Усі наявні програмні продукти для автоматизації обліку загалом подібні за своїми функціональними можливостями, оскільки виконують основні завдання з обробки фінансових даних, контролю витрат, формування звітності та управління бухгалтерськими процесами. Головні відмінності між цими продуктами полягають у зручності та